

Karel Kibic: Soukromé vlastnictví památkám prospívá

Author: SF / Petr Bým | Published: 28.04.2008

Působíte ve sféře památkové péče dlouhá desetiletí před i po roce 1989. Považujete aktuální situaci v této oblasti za horší či lepší?

Je to lepší. A to ze dvou důvodů. Především to, že se památky vracejí vlastníkům, to je nesmírně prospěšné. Když prostě někdo vlastní dům, má zájem, aby dobře vypadal. A na českých městech je to vidět. Samozřejmě, je tu určité nebezpečí. Majitel starého domu by třeba chtěl v přízemí prostorný obchod nebo v celém domě hotel, ovšem pokud jde o něco historicky cennějšího, jsou takové plány problematické. Netvrdím tedy, že nejsou problémy, ale v zásadě je zájem vlastníka památkám prospěšný. Tlak na ziskovost toho či onoho památkového objektu je někdy značný, proto také památkáři mluví do jejich využití. Je prostě třeba být ve střehu.

Druhý důvod: stavební výroba je proti době před rokem 1989 daleko rozvinutější, schopná řešit památkové technické problémy a stavební kapacity jsou větší.

Jste autorem řady studií o vztazích nové a staré architektury, včetně publikace „Novostavby v památkově chráněných sídlech“. V čem je podle vás podstata „správného“ vztahu mezi starou a novou architekturou?

U historických měst by především měla být zachována jejich základní urbanistická struktura. Tedy především výška zástavby, uliční čáry a pak charakter a materiál průčelí - v tomto směru musí architekt vždy brát v potaz sousední domy či budovy. A také vědět, že ne všechny nové stavební materiály se do staré zástavby hodí. Poučným příkladem začleňování do sousední historické zástavby je dům, který vyplnil proluku Myslbek Na Příkopech - směrem do této ulice je průčelí modulově členěno risality, byť to pak všechno trochu nelogicky spojuje válec, jímž je budova ukončena. Na Ovocném trhu je příznivé uplatnění plné stěny průčelí, horší je to u vikýřů, autoři se mohli poučit u nedalekého Gočárova Domu u Černé matky Boží.

Z podobných hledisek se kritizovala budova hotelu Four Season vedle Karlova mostu?!

Ale to nakonec nedopadlo tak špatně. Ovšem je rozdíl mezi tím, jak to vypadat mělo, a co se nakonec postavilo. Tady byl odpor památkářů na místě a byl efektivní. Objemově budova hotelu odpovídá svému okolí, její architektura sice není špičková, ale zase není špatná.

Umí vůbec naši architekti spojit staré a nové?

Podívejte se, není těžké u nás najít velmi dobré příklady moderní architektury v historické zástavbě. Třeba bankovní budova na hlavním náměstí v Čáslavi. V takových případech architekt také musí respektovat původní parcelní členění. To se tady povedlo, přestože z funkčních důvodů ta budova stojí na několika parcelách. Stačilo jenom adekvátně modulově rozčlenit průčelí domu. Takových příkladů je ale u nás spíše méně - chybí nám těch čtyřicet minulých let, většina našich architektů nemá potřebné zkušenosti.

Hodně se mluví o pražských mrakodrapech, vy sám jste se teoreticky zabýval výškovými stavbami ve městech. Jaký je váš názor?

Studie o možnostech umístění výškových budov a mrakodrapů v Praze ještě není uzavřena, ale snad mohu prozradit, že architekt Haman, který práce řídil, uvážil možnosti v několika pásmech v rámci památkové rezervace, jejího ochranného pásma i jednotlivých městských památkových zón a okraje pražské pánve. Za posledním pásmem by uvážené výškové budovy mohly stát. O Pankráci prý už bylo rozhodnuto, byť já bych doporučoval tu zástavbu dále nezahušťovat. V Holešovicích pro mrakodrapy místo není. V zásadě je vždy ale nutné zachovávat hierarchii historických dominant, jinak řečeno chránit městská panoramata. Musíme si jich vážit, to není samozřejmost, jsou země, kde byste je jen obtížně hledal, třeba v Bulharsku. A je také třeba rozlišovat mezi věží a věžovým, bodovým či deskovým objektem. Věž, to je ale něco úplně jiného než věžový dům s několika byty na podlaží. V Praze si lze jen stěží představit budovu o výšce 300 a více metrů, jaké se dnes někdy staví v zahraničí.

Přílišná výška a narušení panoramatu se vyčítala také Kaplického knihovně. Jaký je váš názor na tuto stavbu, respektive projekt?

Není to špatná architektura, ale podle mne koncepce budovy neodpovídá knihovně. Porovnejme to s právě dokončovanou Národní technickou knihovnou. Ta je dobře prosvětlená ze všech stran, ale u Kaplického projektu se musí počítat s tím, že se budova musí z velké části uvnitř uměle osvětlovat. To je problém: náklady nejsou jenom stavební, ale i provozní. Jinak proti futurismu nic nemám - Praha je mozaika slohů, futuristická budova by ji jistě obohatila - patrně asi jinde.

Často se dnes starým budovám vdechuje život tak, že se zachová průčelí a vnitřní dispozice se zcela změní v souladu s novým účelem stavby. Co říkáte takovým projektům jako je Palladium?

Já nejsem proti, třeba Palladium je pro mne v pořádku. V rámci principů památkového urbanismu výjimečně přichází možnost památku postavit znovu, jak se například stalo za 1. republiky u čp. 13 v Českém Krumlově. Ale v zásadě dávám přednost novostavbám, které do historického architektonického kontextu dobře zapadnou.

Jste autorem výroku „současné není vždy rovnocenné historickému“ - to zní až zpátečnický. Právě kvůli takovým větám mají lidé někdy památkáře za fanatiky, kteří brání pokroku?!

Podívejte se, představa o tom, co je pokrok, může být mylná. Příklad - od poloviny 19. století se v Praze dělalo vše pro to, aby se hromadná doprava dostala do centra. Proto, aby se tramvaje dostaly na Staroměstské náměstí, se bouralo i v Celetné ulici, kvůli propojení s Václavským náměstím se zboural nejcennější objekt v Melantrichově ulici, totiž Melantrichův dům. A od roku 1950 je tomu naopak, hromadná doprava je z centra Prahy vytěšňována. Proto tak říkajíc pokrok musí být vždy založen na tom, že se stávající hodnoty respektují a nové se k nim se přidávají.

Máme dnes u nás kolem 41 000 nemovitých památek. Není to trochu moc?

Co je moc? To je strašně relativní. Třeba v Anglii jich mají o mnoho více, a to mluvím o chráněných památkách. Máme bohatou historii: střední Evropa to byl vždy průsečík nejrůznějších tlaků a zájmů. A

k tomu má Česko specifickou sídlištní strukturu - od 16. století se u nás rozvíjela hlavně malá poddanská města. Takže máme velkou Prahu a 1200 menších měst, naopak třeba Němci mají měst méně, ale větších. Myslím, že těch 41 000 nemovitých památek odpovídá skutečnosti.

V oblasti památkové péče je dnes rušno - Národní památkový ústav má nové vedení, na ministerstvu kultury se utajuje audit jeho činnosti, mluví se také o nové kategorizaci památek. Jak to všechno vnímáte?

Já vnímám hlavně to poslední, co jste zmínil. Na ministerstvu kultury se připravuje nový zákon o památkové péči, rozmýšlí se, zda památky nově neprohlašovat. Podle mého by to byla práce, která by si vyžádala nesmírné úsilí, které však není nutné.

Jste také pedagog - jaký mají k architektonické historii a tradici vztah dnešní studenti?

Nejméně třetina posluchačů k ní vztah určitě má, u těch ostatních je to různé. Velmi záleží i na profesorech - když nemá k historii vztah vyučující, těžko ho pak hledat u studenta.

Rozvoji pražské aglomerace, památkové ochraně a jejímu vztahu k výškovým budovám v historickém centru a pražskému územnímu plánu se bude věnovat diskusní setkání časopisu Stavební fórum, které se bude konat 29.4.2008 v pražském hotelu Majestic Plaza. Diskuse se zúčastní také odborníci z Vídně a Bratislavy a bude tak možno porovnat územní plánování ve třech středoevropských hlavních městech. Více informací o programu a on-line přihlašovací formulář naleznete na webu diskusí.

28.04.2008 08:50, SF / Petr Bým